

**NÁRODNÍ INSTITUT PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ**

krajské pracoviště Jihlava

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

**Adaptační kurzy - první krok na cestě k vytváření
pozitivního klimatu ve třídě**

**STUDIUM KOORDINÁTOR ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO
PROGRAMU**

Realizováno v období 25. 10. 2006 až 9. 4. 2008

Zpracovala:

RNDr. Eva Nováková

zástupkyně ředitele, Gymnázium Žďár nad Sázavou

Jihlava duben 2008

Anotace

Tato práce s názvem Adaptační kurzy - první krok na cestě k vytváření pozitivního klimatu ve třídě byla zpracována jako závěrečná práce v rámci absolvování studia k výkonu specializovaných činností Koordinátor školního vzdělávacího programu realizovaném v Národním institutu pro další vzdělávání, krajském pracovišti Jihlava v období od 25. 10. 2006 do 9. 4. 2008.

Závěrečná práce se zabývá adaptačními kurzy a jejich vlivem na tvorbu pozitivního klimatu ve třídě. V práci jsou popsány zkušenosti, které má s adaptačními kurzy Gymnázium Žďár nad Sázavou, nejprve obecně, a pak je pozornost věnována jednomu konkrétnímu kurzu. Jsou popsány také další programy, které Gymnázium Žďár nad Sázavou pořádá k zlepšování atmosféry ve škole. V závěrečné části práce je pozornost věnována objektivním zjištěním, která popisují vliv kurzů na tvorbu klimatu, i subjektivním názorům účastníků kurzů.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně, s využitím poznatků získaných návštěvou uvedeného studia, účastí ve stážích a studiem citované literatury.

Souhlasím s tím, aby moje práce Adaptační kurzy - první krok na cestě k vytváření pozitivního klimatu ve třídě byla v Národním institutu pro další vzdělávání používána jako studijní materiál pro další zájemce.

Ve Žďáře nad Sázavou dne 19. února 2008

RNDr. Eva Nováková, zástupkyně ředitele, Gymnázium Žďár nad Sázavou

Obsah

ÚVOD.....	4
PSYCHOSOCIÁLNÍ KLIMA VE TŘÍDĚ	4
ADAPTAČNÍ KURZY NA GYMNÁZIU ŽĎÁR NAD SÁZAVOU.....	4
1.1 CÍLE.....	4
1.2 SPOLUPRÁCE S JINÝMI SUBJEKTY.....	5
1.3 HARMONIZAČNÍ DNY A KURZ GO!.....	5
1.4 FINANČNÍ NÁROČNOST.....	5
1.5 OHLASY NA KURZY.....	5
1.6 REALIZAČNÍ TÝMY.....	6
1.7 VZDĚLÁVÁNÍ LEKTORŮ, KLUB ELÉVŮ	6
GOLYMPIJSKÉ HRY	7
1.8 REALIZAČNÍ TÝM KURZU	7
1.9 CÍLE KURZU	7
1.10 DRAMATURGIE	7
1.11 HRY	8
1.12 VLASTNÍ PRŮBĚH.....	9
<i>Před kurzem.....</i>	<i>9</i>
<i>Kurz</i>	<i>9</i>
<i>Po kurzu.....</i>	<i>9</i>
1.13 ZPĚTNÁ VAZBA	9
<i>Vlajky</i>	<i>10</i>
<i>Zed' nářků</i>	<i>10</i>
<i>Noviny</i>	<i>10</i>
<i>Rozbor po jednotlivých programech.....</i>	<i>10</i>
<i>Prezentace a tisková konference.....</i>	<i>10</i>
<i>Anketa</i>	<i>10</i>
OSTATNÍ ZÁŽITKOVÉ KURZY	11
1.14 KURZY PRO VYŠŠÍ ROČNÍKY VÍCELETÉHO STUDIA.....	11
1.15 ZÁŽITKOVÝ DEN	11
1.16 ZIMNÍ PŘEŽITÍ.....	12
1.17 AKCE PRO UČITELE	12
VLIV KURZŮ NA KLIMA VE TŘÍDĚ A VE ŠKOLE	12
1.18 OBJEKTIVNÍ POSOUZENÍ.....	12
1.19 SUBJEKTIVNÍ VÝPOVĚDI.....	13
<i>Učitelé</i>	<i>13</i>
<i>Žáci</i>	<i>14</i>
ZÁVĚR	14
POUŽITÁ LITERATURA.....	15

Úvod

V této práci se zabývám adaptačními kurzy, které jsou již 11 let pořádány na Gymnáziu Žďár nad Sázavou, a jejich vlivem na tvorbu psychosociálního klimatu ve třídách.

Psychosociální klima ve třídě

Při vyučování vzniká podle Průchy [12] ve třídě „*cosi nehmataelného, ale silně jednotlivci pocívaného, co bývá označováno jako nálada, ovzduší, klima.*“ Klusák a Škaloudová [6] popisují klima jako souhrn emočních zážitků a zkušeností, „*vztah k tomu malému společenství lidí a jejich zvláštnímu způsobu spolužití a práce, a to vztah nikoli nezávazný či nahodilý, ale takový, aby ta zcela samozřejmě očekávaná událost učení mohla skutečně nastat.*“

Psychosociální klima je obtížné nejenom definovat, ale také měřit. B. J. Fraser zkoumal klima ve třídě metodou verbálních výpovědí. Principem této metody je, že klima nepopisuje vnější pozorovatel, ale sami účastníci procesů - žáci. Podle Fräsera [2] dosahují žáci ve třídách s dobrým psychosociálním klimatem prokazatelně lepších studijních výsledků.

Učitelé Gymnázia ve Žďáře nad Sázavou považují příznivé klima ve škole za jeden z klíčových faktorů úspěšnosti školy. Jejich vizí je škola jako místo, kde probíhá zajímavá a tvůrčí práce, která přináší uspokojení dětem i dospělým, místo, se kterým mají spojené příjemné zážitky a které mají rádi.

Formování příznivého klimatu je dlouhodobý a obtížný úkol. S aktivní tvorbou pozitivního klimatu ve třídě začínají ve žďárském Gymnáziu hned na začátku studia žáků pomocí adaptačních kurzů. Na tyto kurzy navazují další akce, které přispívají rozvoji skupinové dynamiky ve třídě.

Adaptační kurzy na Gymnáziu Žďár nad Sázavou

1.1 Cíle

Učitelé Gymnázia Žďár nad Sázavou si uvědomují, jak obtížný je pro žáky přechod ze základní školy na školu střední, a snaží se studentům tento přechod usnadnit. Proto škola pořádá od roku 1997 adaptační kurzy pro všechny nově nastupující žáky osmiletého i čtyřletého studia. Cílem těchto kurzů je pomoci žákům při vytváření třídního kolektivu, učit je spolupracovat a vyvolat pocit sounáležitosti ke třídě i ke škole, rozvíjet pozitivní klima. Dalším cílem je vést žáky ke vzájemnému poznání a sebepoznání.

1.2 Spolupráce s jinými subjekty

V roce 1997 připravila škola první adaptační kurz ve spolupráci s Okresní pedagogicko-psychologickou poradnou ve Žďáře nad Sázavou. V letech 1998 - 2000 byly kurzy pořádány vlastními silami školy. V roce 2001, po navázání kontaktu s občanským sdružením Hnutí GO!, se Gymnázium stalo pilotní školou tohoto sdružení. Hnutí GO! poskytlo v letech 2001 - 2003 lektory, což umožnilo kurzy prodloužit a zkvalitnit. Od roku 2004 už má škola dostatek vlastních lektorů a kurzy pořádá opět sama.

1.3 Harmonizační dny a kurz GO!

Kurzy pro studenty 1. ročníku osmiletého studia, tzv. Harmonizační dny, se konají většinou druhý nebo třetí týden v září v některém rekreačním středisku blízko Žďáru nad Sázavou. Jedná se o outdoorový zážitkový kurz, který trvá dva až tři dny.

Kurzy pro studenty 1. ročníku čtyřletého studia byly původně také dvoudenní, ale poté, co se Gymnázium stalo pilotní školou Hnutí GO!, byly kurzy prodlouženy na 5 - 6 dní a přesunuty na samý začátek školního roku. Studenti tedy nezačínají školní rok tradičně ve škole, ale v přírodě, na kurzu GO! plném dobrodružství a překvapení.

Seznam doposud konaných kurzů lze najít v Příloze 1.

1.4 Finanční náročnost

Vzhledem k tomu, že instruktoři Hnutí GO! vedou kurzy zdarma, není finanční náročnost těchto kurzů příliš velká. Rodiče zaplatí dětem pouze ubytování, stravu a dopravu (což činilo v roce 2007 pro žáky primy 700 Kč a pro žáky 1. ročníku 2 000 Kč). Potřebný materiál hradí škola ze svého rezervního fondu nebo z grantů, které se jí podaří získat. V roce 1997 to byl grant školského úřadu ve Žďáře nad Sázavou, v roce 2002 grant Krajského úřadu Vysočina, každoročně přispívá též Rada rodičů školy.

1.5 Ohlasy na kurzy

Přijetí kurzů bylo a je ze strany studentů vždy velmi dobré. Také rodiče vidí pozitiva těchto kurzů, i když občas mají o své děti strach, především v případě fyzicky velmi náročných programů nebo nepříznivého počasí. Za celou dobu trvání kurzů se stalo jen jednou, že dítě na kurz nejelo, protože si to rodiče nepřáli. Jinak se kurzů účastní vždy všichni žáci. Paradoxně největší problém s pochopením významu a prospěšnosti kurzů měli zpočátku někteří učitelé. Z jejich pohledu byli žáci po kurzu příliš stmelení a aktivní, a tudíž neukáznění. Poměrně časté byly výroky typu: „Ti jsou po těch Harmonizačních dnech tak zharmonizovaní, že se

s nimi nedá pracovat.“ Jiní učitelé naopak hned od začátku oceňovali, jak příznivá atmosféra ve třídách je, a chválili schopnost žáků vzájemně spolupracovat. V současné době už námitky proti kurzům za strany učitelů nezaznívají. Za jedenáct let kurzy prokázaly svou opodstatněnost a staly se běžnou školní akcí. Při tvorbě školního vzdělávacího programu si učitelé uvědomili, jak významnou úlohu mohou kurzy sehrát především v oblasti osobnostní a sociální výchovy.

1.6 Realizační týmy

Příprava i realizace kurzů je poměrně náročná, protože se jedná o vícedenní zážitkové kurzy, které se odehrávají mimo školu. Kurzy začínají instruktoři chystat už v lednu. Realizační týmy se pravidelně scházejí a postupně kurzy vyladují.

V týmu GO! je kolem osmi osob. Vedením akce je pověřen šéfinstruktor, což je obvykle bývalý žák gymnázia, který absolvoval příslušná školení pořádaná Hnutím GO! a zúčastnil se předešlých kurzů v roli eléva a instruktora. Dalšími členy týmu jsou instruktoři (žáci vyšších ročníků s většími zkušenostmi), elévové (žáci 2. ročníku) a učitelé. Velmi dobré je, když se kurzu zúčastní i třídní učitel žáků.

V týmu pro harmonizační dny je zhruba 5 osob - 3 učitelé a 2 instruktoři. Kurz vede učitel, který absolvoval požadované školení.

Přítomnost starších žáků na kurzech se škole velmi osvědčila. Elévové i instruktoři jsou plni nadšení a neutuchajícího entuziasmu a silně motivují své mladší spolužáky k neočekávaným výkonům. Nově nastupující studenti znají už při vstupu do školy několik starších spolužáků, což pomáhá vytvářet dobré vztahy i mezi ročníky. Pokud mají studenti 1. ročníku problémy, mohou se s nimi svěřit elévům a instruktorům, kteří znají lépe situaci ve škole a mohou jim pomoci problém řešit. Vedení školy považuje tento fakt za jistou formu prevence sociálně patologických jevů. V neposlední řadě přináší přítomnost na kurzu nové zkušenosti také členům realizačního týmu. Mnozí z nich se pak rozhodnou pro studium pedagogiky a příbuzných oborů.

1.7 Vzdělávání lektorů, Klub elévů

Hnutí GO! má pečlivě vypracovaný systém vzdělávání lektorů, který aplikuje i Gymnázium Žďár nad Sázavou. Ve škole je Klub elévů, do kterého může chodit kterýkoli žák školy. V současné době má klub asi 20 členů. V tomto klubu se pravidelně scházejí ti, kteří chtějí pomoci s přípravou kurzů. Na svých schůzkách se seznamují s principy zážitkové pedagogiky a chystají akce pro žáky. Jezdí také na semináře pořádané Hnutím GO! v Olomouci. Některé

semináře jsou pořádány též ve Žďáru nad Sázavou. Aby se mohl elév stát instruktorem, musí takovýchto víkendových seminářů absolvovat alespoň sedm. Další podmínkou je jeho aktivní účast na kurzech.

Klub elévů nepřipravuje pouze kurzy. Organizuje také tradiční Zážitekový den, který probíhá ke konci školního roku. Všichni žáci školy prožijí jeden den plný dobrodružství, jenž je připraven a řízen členy klubu. V letošním roce by elévové rádi připravili zážitkový program též pro učitele školy.

Také učitelé prošli důkladnou přípravou, která umožňuje kvalitní práci na kurzech. Šest učitelů získalo licenci učitele zážitkové pedagogiky, kterou uděluje Hnutí GO! společně s Fakultou rekreologie UP Olomouc. Další dvě pedagožky se zúčastnily kurzu pro přípravu instruktorů Prázdninové školy Lipnice a dvě absolvovaly cyklus Dokážu to! Ve škole je tedy deset vysoce kvalifikovaných učitelů, kteří jsou členy realizačních týmů.

GOlympijské hry

V této kapitole popíšeme jeden konkrétní adaptační kurz. Jedná se o kurz uspořádaný pro třídu 1. B ve dnech 3. 9 - 8. 9. 2007 v rekreačním středisku Zubří.

1.8 Realizační tým kurzu

Šéfinstruktorkou kurzu byla bývalá studentka Gymnázia Žďár nad Sázavou Petra Holčíková, která nyní studuje 2. ročník vysoké školy v Brně. Kurzu se zúčastnili také dva učitelé Gymnázia a sedm bývalých nebo současných studentů školy v roli instruktorů a elévů. Třídní učitelka žáků bohužel nemohla ze zdravotních důvodů absolvovat celý kurz, ale přijela se na děti podívat a prožila s nimi dva programy.

1.9 Cíle kurzu

Mezi cíle kurzu patřilo umožnit žákům vzájemné seznámení, vést je ke spolupráci a pocitu odpovědnosti, učit je spolupracovat, rozvíjet jejich kreativitu a empatii, posílit jejich sebevědomí. Hlavním úkolem však bylo vytvořit ve třídě dobré klima, v němž se bude studentům dobře pracovat.

1.10 Dramaturgie

Při přípravě kurzů GO! je kladen velký důraz na správnou dramaturgii. Ta v sobě zahrnuje volbu nosného tématu, výběr programů a jejich uspořádání v průběhu celého týdne. Nemělo by se stávat, že po sobě následují dva velmi náročné programy nebo že hlavní vrchol kurzu je

hned na začátku. Je třeba také dbát na růst náročnosti programů tak, aby žáci byli vždy schopni se úspěšně vyrovnat s nástrahami aktivit.

Realizační tým se rozhodl kurz motivovat olympijskými hrami. Jevilo se totiž, že myšlenky vzájemného setkávání, fair play a spolupráce mezi národy korespondují s cíli kurzu. Kurz byl nazván GOlympijské hry a programy byly uváděny tak, aby byla zřejmá souvislost těchto aktivit s olympijskými hrami.

Každý den proběhl ve znamení jedné nebo více zemí, byly voleny činnosti adekvátní těmto zemím.

1.11 Hry

Při výběru her vycházel realizační tým jednak z dostupné literatury ([1], [3], [5], [7], [9], [10], [12]), jednak z vlastních zkušeností a prožitků. Nepsaným pravidlem totiž je uvádět jen ty hry, které instruktoři sami hráli a dobře je znají. Protože jsou mnozí instruktoři také vedoucími mládežnických oddílů, není výběr omezen jen na hry, se kterými se setkali na seminářích Hnutí GO!

Hry lze rozdělit dle různých hledisek. V této práci nás zajímá především jejich výchovný cíl. V následující tabulce jsou uspořádány hry a aktivity, které proběhly na GOlympijských hrách, právě z tohoto pohledu.

Výchovný cíl	Hry
Umožnit seznámení žáků	Olympijská vesnička, Mlsná Mařena, Vesnice
Vést žáky ke spolupráci	Olympijská vesnička, Přines oheň, Gummy, Cedulky, 99 dědečků, nízká lana, noviny, Trifidi, Scrabble, Skalní golf, Čarodějka, Lenoráj, Severské hry, skály, Balon, Rallye žebřík, Nápisy krále Ašóky, Zvířetník prof. Péráka, Fashion
Učit žáky správné komunikaci	Vesnice, Autíčka, 99 dědečků, noviny, Helena Kellerová, Trifidi, Čarodějka, Vánoce, Svíčková cesta, Zvířetník prof. Péráka, Severské hry, Balon, prezentace
Vést žáky k zodpovědnosti	Trifidi, Gummy, nízká lana, skály, Přines oheň, Nápisy krále Ašóky
Rozvíjet kreativitu žáků	Workshop, Vesnice, Olympijská vesnička, Přines oheň, Skalní golf, noviny, Nápisy krále Ašóky, Zvířetník prof. Péráka, Tančírna, Fashion
Posílit sebevědomí žáků	Karateworkshop, Gummy, Trifidi, Nápisy krále Ašóky, Svíčková cesta
Rozvíjet empatii žáků	Helena Kellerová, Čarodějka, Svíčková cesta, Vesnice, Balon

Z tabulky je patrné, že mnohé hry mají více cílů a rozvíjejí celou osobnost žáka.

1.12 Vlastní průběh

PŘED KURZEM

Členové realizačního týmu se sešli na čtyřech víkendových schůzkách, na kterých se domluvili na skladbě programu a určili zodpovědnost za jeho jednotlivé části. Připravili také všechny věci potřebné k realizaci kurzu. Tento materiál převezli na středisko.

Koncem června byli rodiče o kurzu informováni a byli jim představeni někteří instruktoři. Studenti v té době obdrželi první motivační dopis, ve kterém byla pozvánka na kurz bez dalších podrobnějších informací, zdravotní deklarace a dotazník. V polovině srpna dostali žáci druhý dopis. Z něj se dověděli, kam a kdy mají přijít na zahájení kurzu, co si mají připravit a co si vzít s sebou. Místo konání zůstalo v této chvíli ještě stále překvapením.

KURZ

Celý kurz provázelo mimořádně špatné počasí. Teplota ráno nepřesáhla 5 °C, od třetího dne téměř nepřetržitě pršelo. Instruktoři na tento fakt reagovali změnami programu. Plánovaný scénář se dařilo naplňovat pouze v prvním a druhém dnu, pak nastaly změny a improvizace. Porovnáním plánovaného scénáře (Příloha 2) a reálného scénáře (Příloha 3) vidíme, k jak velkým změnám došlo. To samozřejmě kladlo vysoké nároky na celý realizační tým.

Účastníci se se špatným počasím vyrovnali se ctí. I přes déšť si z valné většiny uchovali dobrou náladu a chuť do života. Neobjevily se ani náznaky rezignace nebo snaha neúčastnit se programu.

PO KURZU

Po skončení kurzu se sešel realizační tým, aby kurz zhodnotil a udělal výhled do budoucna.

Na školní webové stránky (www.gymzr.cz) byly umístěny fotografie z kurzu.

V listopadu na rodičovských schůzkách byli rodiče informováni o průběhu kurzu.

Těsně před Vánocemi byli všichni členové realizačního týmu pozváni ředitelem školy na slavnostní večeři do restaurace. Ředitel jim tam poděkoval za odvedenou práci a poprosil je o pomoc při dalších kurzech.

1.13 Zpětná vazba

Zpětná vazba je velmi důležitou součástí kurzu. Umožňuje zjistit, jak jednotlivé programy na žáky působí, a přizpůsobit kurz aktuální situaci. Proto bylo na kurzu použito několik způsobů zjišťování pocitů žáků.

VLAJKY

V informačním dopise dostali žáci pokyn, aby si před kurzem připravili svou osobní vlajku a přinesli ji s sebou na místo srazu. Vlajky sloužily po celou dobu kurzu jako indikátory okamžité nálady jednotlivých studentů. Vlajky žáci umísťovali do řady tak, jak to odpovídalo jejich pocitům. Jeden konec řady byl vyhrazen pro velmi špatné pocity, druhý pro pocity vynikající. Studenti byli po každé činnosti vyzýváni ke změně polohy své vlajky, pokud se cítí jinak než dříve. Podle polohy vlajek tým okamžitě viděl, jak se komu na kurzu líbí.

ZEĎ NÁŘKŮ

Ve společné místnosti byla umístěna zeď nářků, na kterou mohli žáci psát cokoli, co se jim nelíbilo. Zeď zůstala prakticky prázdná, jediný zápis se týkal nedostatku toaletního papíru na WC.

NOVINY

Po celou dobu kurzu psali studenti noviny. V nich se objevovaly jejich pocity a názory na jednotlivé programy. Žáci do novin rádi psali a také je rádi četli, dodnes je mají ve třídě a občas jimi listují.

ROZBOR PO JEDNOTLIVÝCH PROGRAMECH

Po fyzicky nebo psychicky náročných aktivitách tým vždy zařadil rozbor programu. Takováto zpětná vazba napomáhá tomu, aby hra splnila svůj účel, aby se žáci v záplavě zážitků neztratili a měli možnost si promyslet, co prožili a co se naučili, a vše porovnat se svou dosavadní zkušeností.

PREZENTACE A TISKOVÁ KONFERENCE

Předposlední aktivitou na kurzu byla prezentace novin a tisková konference. Na ní účastníci vyjadřovali své názory na kurz a mohli se instruktorů zeptat na cokoli, co je zajímavé. Tomuto programu předcházelo review - počítačová prezentace nejlepších fotografií z kurzu podbarvená hudbou. Všichni si mohli znovu v mysli projít vším, co je na kurzu potkalo. Byli až překvapeni, co všechno prožili za jeden týden.

ANKETA

Do týdne po skončení programu většinou škola zadává anketu, ve které zjišťuje, jak byli studenti s kurzem spokojeni. Tentokrát žáci odpovídali na otázky týkající se kurzu až s odstupem půl roku. Členové realizačního týmu se domnívali, že ostatní metody zpětné vazby jim daly dostatečně dobrou představu o tom, jaké pocity měli studenti během kurzu a těsně po jeho skončení. Zajímalo je proto, jak vnímají studenti kurz později, po vyprcháání prvotních emocí.

Celkově vyznělo hodnocení velmi pozitivně. Žáci oceňovali zejména přínos kurzu pro vytváření kolektivu ve třídě, perfektní přípravu kurzu, pochválili také instruktory a jejich přátelský přístup k nim. Uvědomili si, že některé věci dělali na kurzu poprvé v životě a že se jim to líbilo. Psali, které hry měli rádi a které méně, a doporučovali, aby se v tradici kurzů pokračovalo.

Studentům se nelíbilo počasí, několika jedincům se kurz zdál příliš dlouhý a dva litovali, že si zničili boty.

Všechny tyto podněty jsou velice důležité a budou brány v potaz při přípravě kurzů pro příští školní rok.

Ostatní zážitkové kurzy

Jak již bylo v úvodu řečeno, adaptační kurzy jsou vhodné jako první krok při vytváření pozitivního klimatu ve třídě a škole. Za prvním krokem však mají následovat kroky další. Gymnázium Žďár nad Sázavou proto pořádá i jiné kurzy a akce, které přispívají k tvorbě příznivé atmosféry ve škole.

Jsou to tradiční sportovní kurzy (lyžařský, vodácký, cyklistický a sportovní kurz v Chorvatsku), školní výlety, exkurze, školní a zahraniční projekty. Škola organizuje také některé programy postavené na principech zážitkové pedagogiky, kterými se budeme nadále zabývat.

1.14 Kurzy pro vyšší ročníky víceletého studia

Studentům víceletého gymnázia nabízí škola v kvintě nebo sextě další zážitkový kurz, jehož cílem je podpořit kladné procesy ve třídě a potlačit ty záporné. Jde také o dodání nových podnětů do kolektivu, který se zná už pět let, a narušení stereotypu. Vzhledem k těmto cílům je třeba, aby na kurzu byli pokud možno všichni žáci třídy i třídní učitel. Bohužel, často se stává, že o kurz mají zájem pouze zhruba dvě třetiny žáků a ostatní nechtějí jet. V tom případě se kurz nekoná. To je také důvodem, proč zatím proběhly jenom tři takové kurzy. Jejich cíle však byly naplněny a kurzy přinesly rozčeření stojatých vod dlouho fungujícího kolektivu.

1.15 Zážitkový den

Na jiném místě této práce už byl zmíněn Zážitkový den. Je to projekt, který je zcela v režii Klubu elévů. Studenti připraví pro své spolužáky dobrodružnou výpravu, na které třídy prokazují svou soudržnost, vynalézavost a schopnost spolupráce. Akce se koná pravidelně na konci školního roku a je pro studenty příjemnou tečkou za celoroční práci.

1.16 Zimní přežití

Již dvakrát měli žáci možnost setkat se s armádními specialisty na zimním outdoorovém programu. Vojáci je naučili nejenom postavit iglú, ale i dalším dovednostem potřebným k přežití v náročných zimních podmínkách. Ukázali jim také, jak důležitá je v obtížných situacích spolupráce jedinců. Pro žáky to byla velmi zajímavá zkušenost, někteří v iglú dokonce přespali.

1.17 Akce pro učitele

Pro to, aby bylo na škole dobré klima, je nezbytné, aby se také učitelé cítili ve škole příjemně a měli mezi sebou dobré vztahy. Vedení gymnázia proto podporuje veškeré aktivity, které k upevnování pozitivních vztahů ve škole vedou. Vítá tedy, když učitelé společně oslavují narozeniny a scházejí se k popovídání v kavárně.

Ředitelství školy pořádá každoročně zájezd při příležitosti Dne učitelů, v poslední době zejména na jižní Moravu. Učitelé cestou navštíví historicky nebo geograficky zajímavá místa a zájezd zakončí ve vinném sklípku.

S mimořádně příznivým ohlasem se setkávají také zhruba týdenní zahraniční zájezdy, které škola pro své učitele pořádá. Z posledních jmenujme cesty do Řecka, Francie, Itálie nebo Belgie.

V roce 2002 poskytlo Hnutí GO! škole své lektory a uspořádalo pro učitele zážitkový kurz, podobný těm, na které jezdí žáci. Teambuildingové aktivity přispěly k většímu stmelení učitelského kolektivu a prohloubení přátelských a otevřených vztahů mezi učiteli. Další kladnou stránkou programu bylo, že si pedagogové upřesnili svou představu o kurzech GO!. Tohoto kurzu se však nezúčastnili všichni učitelé, což snížilo jeho účinnost.

Posledním způsobem, který vedení školy využívá pro rozvoj dobrých vztahů mezi učiteli, jsou společná školení celého pedagogického sboru. Jsou vybírána zajímavá témata a lektori, kteří dokáží dát učitelům možnost blíže poznat kolegy i sebe sama a navodit příjemnou pracovní atmosféru.

Vliv kurzů na klima ve třídě a ve škole

1.18 Objektivní posouzení

Protože už samotné klima se velmi obtížně měří, je ještě náročnější zjistit, jak je klima ovlivňováno kurzy. Másilka a Zappe se o to pokusili. Na Gymnáziu Šumperk, další pilotní

škole Hnutí GO!, provedli průzkum, který probíhal formou skupinových rozhovorů a interpretací kreseb studentů. Másilka a Zappe [8] zjistili, že adaptační kurz „*pozitivně ovlivňuje interpersonální dovednosti jednotlivců, navozuje a zlepšuje mezilidské vztahy a příznivě působí na adaptaci v novém prostředí. Studenti se přesvědčili, že společně dokáží fungovat a řešit problémy různého charakteru.*“

Ve svém článku [8] podávají konkrétní návrhy a doporučení pro zvýšení vlivu adaptačních kurzů na život třídy. Navrhují zejména zařazování aktivit, které „*budou upozorňovat na individuální zvláštnosti jedinců a které napomohou studentům navzájem poznat jejich individuální zájmy*“. Doporučují také napomáhat rozvoji komunikace a kooperace mezi vznikajícími neformálními skupinami a „*nepodporovat nereálná očekávání, že se třídní kolektiv bude ve školní realitě chovat jako tým*“.

1.19 Subjektivní výpovědi

Dejme slovo také učitelům a žákům Gymnázia Žďár nad Sázavou. Ti se shodují v tom, že kurzy jsou velmi dobrým místem pro první setkávání žáků a že urychlují rozvoj skupinové dynamiky ve třídě.

Uvádím několik konkrétních výpovědí, které byly uvedeny v anketě pořádané mezi studenty a učiteli školy.

UČITELÉ

„Z pohledu třídního učitele se mi jeví pořádání kurzu GO! před nástupem do školy jako přínosné. Studenti, kteří přišli z různých škol, měli možnost navzájem se poznat v jiném prostředí a v jiných situacích než ve škole, což mělo určitě pozitivní vliv na vznik uceleného kolektivu.“

„Kurz GO! přispívá k pozitivnímu pohledu studenta na školu. Se studenty se lépe pracuje, hodiny probíhají v otevřenějším, uvolněnějším duchu. Studenti poznají, že i kantor je pouze člověk; a kantor pozná, že i student má své individuální projevy a chování v nestandardních situacích, které se běžně ve výuce nevyskytují.“

„Program GO!, který se stal nedílnou součástí výchovného programu naší školy, umožňuje přicházejícím žákům se nejen adaptovat na prostředí školy, ale dotváří i osobnost mladého člověka. Vede k sebepoznání, následně k sebekoncepci. To do budoucna umožní formulovat pozitivní krátkodobé i dlouhodobé životní cíle. Zkrátka vybudovat solidní identitu, ve které je místo nejen pro kariéru, ale i empatii vůči druhým lidem a světu, který nás obklopuje.“

ŽÁCI

„Když jsem přišla první den do školy, viděla jsem tam už známé tváře a nedopadala na mě taková lítost z opuštění bývalého kolektivu.“

„Kurz GO! je podle mne velice vydařený nápad a způsob, jak hned od začátku (od prvního ročníku) spojit nový kolektiv. Naučili jsme se za necelý týden navzájem si věřit a docela dobře jsme se poznali. Ačkoliv po usednutí do lavic se utvořila mezi námi silnější přátelství, myslím si, že právě díky kurzu GO! O všech spolužácích vím více, než o svých bývalých spolužácích ze ZŠ.“

„Ušetřilo nás to té nepříjemné situace, že jste na cizí škole, všichni na vás koukají, pak přijdete do třídy a tam je 29 cizích lidí, které taky vůbec neznáte. Takhle jsme sice přišli na cizí školu, kde na nás všichni koukali, ale my jsme se na ně mohli usmívat, protože jsme věděli, že jsme tu bezvadná parta a že tady už máme kamarády.“

Závěr

Adaptační kurzy usnadňují žákům začátek studia na střední škole. Příprava těchto kurzů je velmi náročná a vyžaduje vzdělané a zapálené lektory. Osvědčuje se, když jsou v realizačním týmu také starší studenti školy.

Nelze však spoléhat na to, že příznivé klima, které na kurzu vznikne, bude ve třídě přetrvávat až do maturity. Je třeba věnovat soustavné úsilí rozvoji přátelských vztahů ve třídě a ve škole a případné problémy ihned taktně řešit.

Použitá literatura:

- [1] Bakalář, E.: *Psychohry*. Praha: Mladá fronta, 1989.
- [2] Fraser, B. J.: *Classroom Environment*. London: Croom Helm, 1986.
- [3] Hermochová, S.: *Hry pro život*. Praha: Portál, 1994.
- [4] Hermochová, S.: *Skupinová dynamika ve školní třídě*. Kladno: AISIS, 2005.
- [5] Hrkal, J. - Hanuš, R. ed.: *Zlatý fond her II*. Praha: Portál, 1998.
- [6] Klusák, M. - Škaloudová, A.: *Školní klima z perspektivy žáků*. In: *Co se v mládí naučíš*. Praha: UK, 2001, s. 96.
- [7] Neuman, J. - Zapletal, M.: *Hry do kapsy*. Praha: Portál, 2005.
- [8] Másilka, D. - Zappe, P.: *Vstupní adaptační kurzy*. *Gymnasion* 7, 2007, s. 67 – 70.
- [9] Pike, G. - Selby, D.: *Globální výchova*. Praha: Grada, 1994.
- [10] Prázdninová škola Lipnice: *Zlatý fond her I*. Praha: Portál, 2002.
- [11] Průcha, J.: *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002, s. 333.
- [12] Zounková, D. ed.: *Zlatý fond her III*. Praha: Portál, 2007.